

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

THE NATIONAL INTEREST

بهترین زمان برای توافق تسلیحاتی و اتمی در خاور میانه

روینال تالی گوتلیو، عضو کنست اسرائیل از حزب لیکود اکتبر ۲۰۲۳ خواستار استفاده از موشک جریکو (سلاحی که اسرائیل از دهه ۱۹۶۰ تولید می‌کند) و سلاح هسته‌ای آخال‌زمانی علیه حماس و فلسطین شد. امپهای الباهو، وزیر میراث فرهنگی اسرائیل، نوامبر ۲۰۲۳ در یک مصاحبه رادیویی اظهار کرد که اسرائیل می‌تواند یک بمب اتمی روی غزه بیاندازد؛ اظهارنظری که بعداً پیش از آنکه نمایان نتانیاهو از کار و حضور در جلسات کابینه تعلیقش کند، ادعا کرد استعاری بوده است. چنین اظهارنظرهای بی‌پروایی در مورد استفاده از سلاح اتمی یادآور اظهارنظرهای پوپتین در مورد سلاح‌های اتمی در اوکراین در سال ۲۰۲۲ است.

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور پیشین آمریکا هم با بیرون رفتن یکجانبه از برجام در سال ۲۰۱۸ یک ضربه جدی به نظام عدم اشاعه هسته‌ای زد. او در عوض سیاست فشار حداکثری را انتخاب کرد که نتیجه آن تشدید تنش در خلیج فارس تا سال ۲۰۲۱ شد. ایران در واکنش به پیشرفت کنددیپلماسی با دولت‌های سابق، اجرای پروتکل‌های الحاقی را که به بازرسان اژانس اجازه بازرسی بدون محدود تاسیسات و مواد هسته‌ای ایران می‌داد، در سال ۲۰۲۱ متوقف کرد. این بعدها با نصب سانتریفیوژهای پیشرفته، مذاکرات جاری هسته‌ای با ایالات متحده در عمان را بیش از پیش پیچیده کرد. هر چند به دلیل انگیزه‌های ایران و حزب‌الله برای بقا، بعداً است که جنگ جاری به یک جنگ تمام‌عیار با ایران و حزب‌الله تبدیل شود. مسیر این جنگ به سمتی است که به ایران انگیزه‌های بیشتری می‌دهد تا برای خودبازدارندگی هسته‌ای فراهم کند تا بتواند در مقابل بازدارندگی اسرائیل جایگاه بهتری داشته‌باشد. این موضوع باعث می‌شود که ضرورت دیپلماسی هسته‌ای با ایران به شدت افزایش پیدا کند. تشدید تنش جاری در منطقه تنها

انگیزه برای یک دیپلماسی پیشگیرانه در این حوزه نیست. نیاز به بهبود مقررات و حفاظت از تاسیسات هسته‌ای رو به رشد منطقه خاورمیانه باعث می‌شود که نیاز به یک توافقنامه منطقه‌ای هسته‌ای فوریت پیدا کند. تردیدی وجود ندارد که موانع مهمی در مقابل رسیدن به یک خاورمیانه عاری از سلاح‌های کشتار جمعی وجود دارد؛ از جمله این عوامل مشکلات جامع بین اسرائیل و مصر است. ایالات متحده در واکنش به این مشکلات به جای اینکه به ابتکار عربی صلح ۲۰۰۲ پایبند باشد که مسیر عادی سازی روابط اسرائیل با همه کشورهای عضو اتحادیه عرب را ممکن می‌کرد، تلاش برای عادی سازی روابط را در چارچوب ابتکار توافق‌های ابراهیم پیش برده است. در مجموع می‌توان گفت که هیچ زمان ایده‌آلی برای امضای یک توافق تسلیحاتی در منطقه وجود ندارد. در چارچوب تشدید تنش‌های منطقه، شاید دولت احتمالی کاملاً هریس، با حمایت جناح مترقی حزب دموکرات در موقعیت بهتری باشد تا علناً در مورد بازدارندگی هسته‌ای اسرائیل سخن بگوید و با اسرائیل برای بازدارندگی در این سیاست تعامل کند. کاخ سفید برای حمایت جامعه یهودیان آمریکا و فرانسویون یهودیان آمریکا می‌تواند تعهد کامل ایالات متحده را برای گستراندن چتر هسته‌ای برای دفاع از اسرائیل مطرح کند که می‌تواند بر بنیان پیشنهاد دفاعی لوید آستین، وزیر دفاع آمریکا در ژوئیه ۲۰۲۴ بنا شود. پس از آنکه ایران و دیگران پذیرفتند فعالیت‌های مرتبط با تسلیحات هسته‌ای خود را متوقف کنند، تعهد دفاعی آمریکا می‌تواند اسرائیل را وادار کند تا تقریباً ۹۰ سلاح هسته‌ای خود را نابود کند و به خاورمیانه عاری از سلاح‌های کشتار جمعی بپیوندد. فرماندهان پیشین ستاد مشترک ارتش اسرائیل و رؤسای پیشین موساد پیش از این در مورد تهدید موجودیتی سیاست‌های نتانیاهو برای اسرائیل هشدار داده‌اند. بعید است سلاح‌های هسته‌ای اسرائیل در مقابل ایران کارایی داشته‌باشد که با درس گرفتن از حمله پیش‌دستانه اسرائیل به راکتورهای اوسیراک عراق در سال ۱۹۸۱، راکتورهای هسته‌ای خود را در سطح کشور پخش کرده‌است و آنها را در زیر زمین پنهان کرده‌است. نفتالی بنت، نخست‌وزیر پیشین اسرائیل علناً گفته‌است که خروج یکجانبه آمریکا از برجام اشتباه بود، چراکه باعث شد برنامه هسته‌ای ایران از هر زمان دیگری بیشتر پیشرفت کند. این واکنش نشان می‌دهد که راهکار دیپلماتیک همچنان بهترین گزینه است. حضور اسرائیل در چارچوب سازوکار خاورمیانه عاری از سلاح‌های کشتار جمعی می‌تواند با گشایش در جنبه مهمی از عدم اشاعه هسته‌ای از خلیج فارس وشامات شود و عامل مهم ناامنی منطقه را با کشیدن ایران و اسرائیل به یک توافق برابر هسته‌ای حل کند؛ در عین حال باعث جلوگیری از اقدام‌های ناگهانی نظامی در منطقه، استفاده از سلاح هسته‌ای و همچنین حوادث ناشی از برنامه نظامی هسته‌ای و نگرانی‌های افغانان این سلاح‌ها در اختیار تروریست‌ها شود.

موانع موشکی

اتهام‌زنی‌های غرب به تهران در مورد ارسال سلاح به روسیه راه‌دولت چهاردهم را برای مذاکره با غرب سخت‌تر کرد

بدون نام، ایران را متهم به ارسال موشک بالستیک به روسیه می‌کردند. پس از آنکه تابستان سال گذشته، سرگی شوینگو، وزیر دفاع وقت روسیه در سفر به تهران با سردار امیرعلی حاجی‌زاده، فرمانده هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی دیدار کرد، رسانه‌های غربی از علاقه روسیه به خرید موشک از تهران خبر دادند. خبرگزاری رویترز بهمن‌ماه سال گذشته در گزارشی نوشته‌بود که ایران قرار است ۴۰۰ فروند موشک از خانواده فاتح ۱۱۰ و ذوالفقار به روسیه واگذار کند. رویترز در گزارشی به نقل از «شش منبع» این ادعا را مطرح کرده‌بود و به نقل از یک منبع ایرانی نوشته‌بود که ارسال این موشک‌ها از دی‌ماه آغاز شده‌است. این ادعا از سوی تهران تکذیب شد و مقام‌های غربی هم آن را تایید نکردند.

بر خلاف خبرسازی‌های زمستان سال گذشته، تکرار این ادعا در سال جاری با پیامدهای زیادی همراه بود. در حالی که مقام‌های ایالات متحده آمریکا در روزهای نخست پس از انتشار گزارش وال استریت ژورنال چندان تمایلی به تأیید این ادعا نشان نمی‌دادند، اما بعد از سفر ۲۰ شهریورماه آنتونی بلینکن، وزیر خارجه ایالات متحده آمریکا به بریتانیا، وزرای خارجه آمریکا و بریتانیا در نشست خبری مشترک خود، رسماً این ادعا را مورد تأیید قرار دادند. وزیر خارجه آمریکا در این نشست خبری اعلام کرد که آمریکا این اقدام را یک تشدید تنش بزرگ از سوی ایران و روسیه تلقی می‌کند و با اقدامات تحریمی به آن پاسخ خواهد داد. بلافاصله پس از این ادعا، سه کشور اروپایی آلمان، بریتانیا و فرانسه هم در بیانیه‌ای مشترک از لغو تمامی توافقی‌های خدمات هوایی دو جانبه با ایران و تحریم خطوط هوایی دولتی ایران، ایران ایر، خبر دادند. هر چند پس از این بیانیه بریتانیا اعلام کرد که تحریم‌ها علیه ایران ایر تا ۱۲ ماه دیگر اعمال نخواهد شد.

هر چند تهران به شدت این اقدام دولت‌های غربی را مورد انتقاد قرار داد، اما برخی از تحلیل‌گران معتقدند که با توجه به تهدیدهایی که تا پیش از این از سوی غرب در مورد انتقال موشک‌های ایرانی به روسیه بیان شده‌بود، تحریم‌های اعلام‌شده علیه تهران به نظر چندان سختگیرانه نمی‌رسد. روزنامه واشنگتن پست در گزارشی می‌نویسد: «تحریم‌ها از آنچه انتظار می‌رفت ضعیف‌تر بود، چراکه کشورهای اروپایی هشدار داد» بودند که ارسال موشک‌های بالستیک ایران به روسیه به مثابه خط قرمز در جنگ اوکراین است. این تحریم‌ها خطوط هوایی غیرنظامی ایران را هدف قرار داده‌است که ممکن است ماه‌ها اجرایی شدن آنها زمان ببرد.»

تکذیب از سوی تهران

تهران ادعاهای مربوط به ارسال موشک بالستیک به روسیه را کاملاً تکذیب کرده و آن را خبرسازی و جنگ روانی از سوی کشورهای غربی دانسته‌است. ناصر کنعانی، سخنگوی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، روز ۱۹ شهریور در نشست هفتگی خود با خبرنگاران در واکنش به اتهام‌زنی‌های غرب گفت: «طرح ادعاهای مبتنی بر نقش ایران برای صادرات تسلیحات برای یک طرف جنگ را قویا رد می‌کنیم.» سیدعباس عراقچی، وزیر

نپذیرفت، اما نهایتاً وزیر خارجه فقید ایران، حسین امیرعبداللہیان در مصاحبه‌ای تأیید کرد که ایران پیش از آغاز جنگ اوکراین تعدادی پهپاد نظامی به روسیه فروخته‌است.

روز جمعه ۱۶ شهریور، روزنامه وال استریت ژورنال در گزارشی اختصاصی به نقل از مقام‌های آمریکایی مدعی شد که ایران محموله‌ای از موشک‌های کوتاه‌برد را به روسیه ارسال کرده‌است. خبرگزاری رویترز با اشاره به این گزارش خبر داد که براساس اطلاعات این خبرگزاری، موشک‌های ادعایی از نوع موشک بالستیک فاتح ۳۶۰ ایرانی هستند که برد ۱۲۰ کیلومتر دارد. این خبرگزاری در گزارشی که روز ۲۰ مرداد منتشر کرده‌بود مدعی شده‌بود که پرسنل نظامی روس در ایران در حال آموزش استفاده از موشک‌های قابل هدایت با ماهواره فاتح ۳۶۰ هستند و قرار است به زودی این موشک‌ها به روسیه تحویل شود. ۱۸ شهریور روزنامه فایننشیل تایمز به نقل از مقام‌های آگاه اوکراینی نوشت که بیش از ۲۰۰ موشک فاتح ۳۶۰ ایرانی از طریق بندری در دریای خزر به روسیه رسیده‌است.

مقام‌های آمریکا و کشورهای اروپایی با تکرار این ادعا آن را یک تشدید قابل توجه تنش در جنگ اوکراین از سوی ایران و روسیه توصیف کردند و وزیر خارجه آمریکا ادعای ارسال موشک‌های ایران را به روسیه «تهدیدی علیه کل اروپا» دانست. سه کشور اروپایی آلمان، بریتانیا و فرانسه نیز چنین اقدامی را به معنای تشدید رنج مردم اوکراین دانستند و ادعا کردند موشک‌های ایرانی اکنون خاک اروپا را تهدید می‌کنند. ایران در طول سال‌های گذشته به شکل خودخواسته و برای نشان دادن حسن نیت، برد نهایی موشک‌های خود را به ۲۰۰۰ کیلومتر محدود کرده‌بود تا جلوی پهانه‌جویی‌ها در مورد برد بلند موشک‌های ایرانی و تهدیدات ناشی از آن را بگیرد. حالا کشورهای اروپایی با این ادعا که موشک‌های کوتاه‌برد ایرانی با برد ۱۲۰ کیلومتر به خاک اروپا می‌رسند، تلاش می‌کنند تا ایران را به عنوان یک تهدید نظامی و امنیتی علیه اروپا مطرح کنند.

هر چند این ادعا به سرعت توسط مقام‌های ایران تکذیب شد، اما دو روز پس از انتشار گزارش وال استریت ژورنال، اظهار نظر یک نماینده مجلس شورای اسلامی که فروش موشک به روسیه را تأیید می‌کرد، به سرعت در رسانه‌های غربی بازنشر شد. احمد بخشایش اردستانی، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در جمع خبرنگاران گفته‌بود: «ایران در راستای همکاری‌های اقتصادی و سیاسی خود به روسیه پهپاد و موشک صادر می‌کند. در مقابل روس‌ها با ایران همکاری می‌کنند تا تحریم‌ها را دور بزنیم. ما خیلی از اجناس مان را از روسیه وارد می‌کنیم.» این نماینده مجلس گفته‌بود: «ما باید برای تأمین نیاز خود از جمله در واردات سویا و گندم تهاوت کنیم. یک بخش از تهاوت شامل ارسال موشک و بخش دیگر ارسال پهپاد به روسیه است.» اظهارات این نماینده مجلس در روزنامه تلگراف بریتانیا با تیتیر «ایران ارسال موشک‌ها به روسیه را پذیرفت» بازنشر شد.

این نخستین بار نبود که رسانه‌های غربی به نقل از مقام‌های

شهاب شهسواری
خبرنگار گروه دیپلماسی

کمتر از دو ماه پس از آغاز به کار دولت چهاردهم، در حالی که مسعود پزشکیان وعده داده‌بود در دولت او برای بهبود روابط با غرب و تعامل با کشورهای جهان تلاش شود، سیل اتهام‌ها علیه ایران و از سرگیری اعلام تحریم‌های جدید علیه تهران تردیدهای زیادی را در مورد موفقیت تهران برای بهبود روابط با غرب ایجاد کرده‌است. در تازه‌ترین تحول، دولت‌های غربی از جمله آمریکا و سه کشور اروپایی به صورت یکصدا ادعا کرده‌اند که ایران موشک‌های بالستیک کوتاه‌بردی را برای استفاده در جنگ اوکراین در اختیار روسیه قرار داده‌است. ایران بلافاصله اتهام‌های مطرح‌شده از سوی طرف‌های غربی را تکذیب کرد، اما دولت‌های غربی به سرعت تحریم‌های جدیدی را علیه ایران اعلام کردند و بیانیه‌های تند علیه ایران منتشر کردند.

هر چند ادعای ارسال موشک‌های بالستیک ایرانی به روسیه بارها در گذشته تکرار شده‌بود، اما این نخستین بار است که کشورهای غربی رسماً آن را تأیید می‌کنند و براساس این ادعا، تحریم‌هایی را علیه ایران وضع می‌کنند. از زمان آغاز جنگ اوکراین، دولت‌های غربی بارها با اظهار نگرانی از تعمیق روابط نظامی و امنیتی تهران و مسکو، تأکید کرده‌بودند که ارسال موشک‌های بالستیک ایرانی به روسیه خط قرمز آنها محسوب می‌شود. به لحاظ مقررات بین‌المللی هیچ محدودیتی برای ایران در مورد آزمایش و تجارت تسلیحات موشکی وجود ندارد. واپسین تحریم‌های بین‌المللی در مورد آزمایش و تجارت تسلیحات موشکی براساس قطعنامه ۲۶ مه ۱۴۰۲ در هشتمین سال اجرای برجام براساس قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد لغو شد. با این حال دولت‌های غربی فروش سلاح به روسیه را به مثابه مشارکت ایران در تجاوز به اوکراین تلقی می‌کنند. ایران بارها تأکید کرده‌است که خواهان پایان یافتن جنگ اوکراین است و در این جنگ از هیچ یک از طرفین حمایت نظامی نمی‌کند. به‌رغم موضع‌گیری‌های علنی تهران، اتهام‌های زیادی به جمهوری اسلامی ایران در مورد واگذاری سلاح به روسیه برای استفاده در جنگ علیه اوکراین بیان شده‌است.

از تابستان دو سال پیش، زمانی که مشاور امنیت ملی رئیس‌جمهور آمریکا، ایران را متهم به ارسال پهپادهای انتحاری به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین کرد، نام ایران در میدان جنگ اوکراین مطرح شده‌است. در آن دوران نیز ایران با قاطعیت فروش هرگونه سلاح را به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین تکذیب کرد. اما پس از گذشت چند ماه به تدریج شواهد متعددی منتشر شد که نشان می‌داد روسیه از پهپادهایی که شباهت بسیار زیادی به پهپادهای انتحاری شاهد ۱۲۶ ایرانی داشت، در حمله به زیرساخت‌های غیرنظامی و شهرهای اوکراین استفاده می‌کند. ایران هرگز اتهام فروش پهپاد را به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین

